ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА CVI, БРОЙ 6 | СОФИЯ, 16 – 31 МАРТ 2005 г. | ЦЕНА 0,60 лв.

http: //synpress-bg.org, e-mail: synpress@abv.bg

- *За молитвата на св. Ефрем Сирин – тълкуване*
- *Гласът на св. отци – Св. Серафим Саровски за поста* стр. 4
- *Най-грозният грях – за осъждането*
- *Безплодното самоокайване* стр. 5
- *Доростолски митрополит Иларион: За светото Причастие* стр. 7
- *Св. мчк Авраамий Български* стр. 7
- *Грърко-византийското наследство в Южна Италия* стр. 8

† *Доростолски митрополит ИЛАРИОН*

Вратите на покаянието

През дните на Великия пост храмът се оглася от умилителното пение: „Отвори ми вратите на покаянието" Ти, Господи, Даривело на живота. „Защото моят дух се стресна" – съзнава се в грехове и бъдза „рано подранил – устремен към Твоя храм". Потъпал в „множество срамни грехове пред Страшния съд трепери, но като се надявам на Твоето милосърдие, помивай ме по голямата Си милост".

С тия умилителни и прекрасни по съдържание и мелодия слова светата Църква иска да извика у нас съзнание за греховност и тъй в цветущата пролет да посрещнем великия „Празник на празниците и тържество на тържествата" – Възкресението Христово.

Дрехата бързо овехтява, желязото ръждясва и храната се разваля, ако не се полагат грижи за тяхното запазване. Това е общо явление в материалния свят; нещо подобно става и в духовния. Душата на човека се отрупва с грехове и ако не се полагат грижи, съвсем ще загрубее, ще изгуби духовната си красота и ще се погуби. Но за да не стане това, човек трябва да полага грижи за нейното заздравяване.

Покаянието – то е, което може да опомни човека, за да поддържа духовния живот на душата. То прави да проблесне в нея духовната светлина. Покайние значи съкъсване със старото, разкаяние за лошо изживяното. Покайние значи обнова – нови мисли, нови чувства, нови намерения, нови дела – нов живот; живот по-съвършен, по-добродетелен от досегашния. Покаянието е пълно и сърдечно скръшение за сторените грехове, съпроводено с твърда решимост да се води нов, по-чист и съвършен живот. Покаянието отваря небето, въвежда в рая, побеждава сатаната.

Всеки човек греши, затова всеки се нуждае от покаяние. „Покайте се, защото се приближи царството небесно" (Мат. 4:17). С тия слова Спасителят Господ Иисус Христос започна Своята проповед към народа. Той зове към покаяние всички, а не определен кръг хора. Царството Божие е отредено за нови хора, за люде съвършени, за народ свят. Не трябва да се мисли, че като се греши, има предел, до който може да се прости, и повече – не. Зовът е ясен: „Покайте се", не само които малко сте грешили, а всички. Божието милосърдие е неизчерпаемо. Морето, макар и голямо, има предел. Божието човеколюбие няма предел. Както искрата, хвърлена в морето, угасва и изчезва, тъй и огънят на нашите грехове може да изчезне в Божието милосърдие. Давид съгреши, покая се и Бог му прости. Митарят се разкая и се очисти. Грешницата в сълзи се уми. Блудният син се разкая и се спаси.

За покаянието няма късен час. Дошлият и в 12-ия час ще получи награда, стига да се кае истински, съдречно. Благоразумният разбойник на кръста в последния час на живота си получи опрощение.

Ето защо, когато човек изнемогва под ударите на греха, не бива да пада духом. Когато морето е развълнувано и корабът е застрашен да се разбие и потъне, морякът не губи надежда – държи здраво кормилото и бъдза към брега. Когато човек изнемогва и е застрашен да бъде удавен от греха, нека прегърне кормилото на вярата в Спасителя Христа; тя ще разтвори вратите на покаянието и ще го спаси.

А кои са вратите на покаянието? – Смирението, онзи нашето съзнание за своята греховност, за своята немощ, своето безсилие; без смирение няма истинско молитвено настроение и осланяне на Божието милосърдие.

Църквата постепенно въвежда християнина в покаяние. Съгрешилият трябва да знае, че в покаяние с молитва към Господа и Бога Иисуса Христа и св. Богородица, небесната наша застъпница, опростии се с близки и познати, може да се надява на Божието милосърдие.

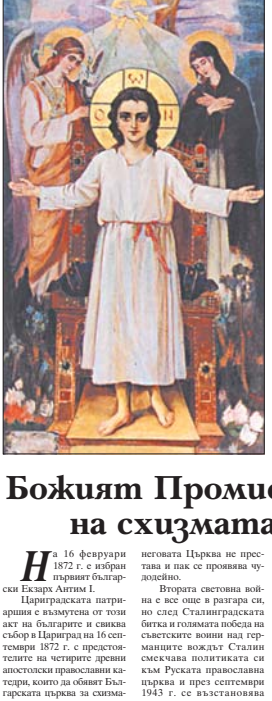

Храмовата икона на Христос Премъдрост Божия от древната базилика „Св. София" в столицата.
Худ. Господин Желязков, 1934 г.

Празниците на Св. София – Премъдрост Божия

Слава Богу, през лятото на 2003 г. древният храм „Св. София – Премъдрост Божия" в столицата беше върнат на Църквата ни след неколкогодишна окупация от разколниците. По време на окупацията в храма бяха извършени редица нередни деяния, включително премахване на храмовата икона от иконостаса и подменянето й с друга. Тази подмяна беше извършена под натиск от столичното кметство с цел да се скрие истината за това, че храмът е посветен на Божията Премъдрост, т. е. Господ Иисус Христос (което пък беше свързано с издигането на паметник, изобразяващ някакво новоезическо божество именувано „Света София").

През време на всички тези противоцърковни деяния на кметството Църквата нямаше възможност да чества официално Христос Премъдрост Божия както в едноименния храм, така и в общоградски обхват.

Но ето че преди осем месеца с Божията помощ древният храм бе възвърнат в лоното на Църквата. Веднага след това беше върната на мястото й в иконостаса храмовата икона. Духът на прошката и помирението възтържествува в този храм, който възтанова своя каноничен богослужебен живот.

Така на дневен ред идва въпросът за храмовия празник, тъй като практиката за честване на 17 септември (св. мчци София, Вяра, Надежда и Любов) не съответства на посвещението на храма. Но на кой ден следва да бъде главният храмов празник на софийната базилика в столицата? Мерозавното решение на този въпрос е в ръцете на священоначалника, а в следващите редове ще изложим накратко наличните сведения за съответната местна и общоправославна традиция.

На стр. 6

Божият Промисъл и вдигането на схизмата през 1945 г.

На 16 февруари 1872 г. е избран първият български Екзарх Антим I.

Цариградската патриаршия е възмутена от този акт на българите и свиква събор в Цариград на 16 септември 1872 г. е предстоятелите на четирите древни апостолски православни катедри, които да обявят Българската църква за схизматична. Така и става, макар че Йерусалимският патриарх Кирил се обявил против схизмата и напуснал събора.

Схизмата е обявена, но Божието благоволение спрямо българския народ и неговата Църква не престава и пак се проявява чудодейно.

Втората световна война е все още в разгара си, но след Сталинградската битка и голямата победа на съветските войни над германците вождът Сталин смекчава политиката си към Руската православна църква и през септември 1943 г. се възстановява Московската патриаршия.

На 12 септември 1943 г. е избран патриарх Сергий. След неговата смърт (1944 г.) на 2 февруари 1945 г. е избран нов патриарх – Алексий I.

Тези факти оказват благоприятно въздействие върху отчеснеофронтовската власт в България, която е зависима от Съветския съюз и желае в края на войната да получи по-голямо доверие пред Великите сили.

Така Правителството на ОФ разрешава да се проведе избор за български Екзарх и на 21 януари 1945 г. за такъв е избран Софийският митрополит Стефан, който проявява решителност, далновидност и мъдрост, като веднага след избора си свиква заседание на пълния състав на Св. Синод, на което се взема многозначителното решение, седалището на Българската екзархия да бъде преместено от Цариград в София. Там са действали екзарсите Антим I и Йосиф I. След заболяването си екзарх Йосиф през 1913 г. се прибира за лечение в София, където умира през 1915 г., а Българската екзархия като институция остава да съществува там с митрополитите Мелетий Велешки (до 1924 г.) и Борис Одридски (до 1935 г.) и Главиницкия епископ Климент (до 1942 г.), като наместници на Екзархийския престол.

На стр. 3

ХРОНИКА България

Честване на национални празник

На **3 март** Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим заедно с председателя на Народното събрание г-н Борислав Великов и президента на страната г-н Георги Първанов взе участие в официалните тържества по честването на Освобождението на България от турско робство. В памет на загиналите в Освободителната руско-турска война бе поднесен венец на паметника на Незнайния войн. Последва церемонията по изпитването на българския трибагрепение. След сл. Литургия в катедралния храм „Св. Александър Невски“ патриарх Максим отслужи панихида в памет на повече от 70 хиляди войни от 10 националности, загинали по нашите земи за Освобождението на България. В съслужението взеха участие и високопреосвещеният Великотърновски митрополит Григорий, преосвещените епископи Деволски Теодосий и Знеполски Николай, архим. Наум, председателя на храма и главен секретар на Св. Синод, архим. Йоан, протосинтел на Софийска митрополия, и жрамовото духовенство и софийски свещеници.

След това патриарх Максим, архиереите и свеществото отслужиха благодарствен молебен, за да отдадат Богу слава за великото достояние на свободата, сила и удостоено отечеството ни на тази дата и за да изпомолят мир и благоденствие за нашия народ.

Накрая патриарх Максим, духовенството и миряни поднесоха цветя на паметника на Царя-Освободител.

Празник във Врачешкия манастир

На **9 март** Църквата чества паметта на св. 40 Севастийски мъченици. По този повод в едноименния девически манастир в с. Врачеш, Ловчанска епархия, се стекоха много свещенослужители и миряни от Ловчанска, Софийска и Неврокопска епархии.

В навечието на празника в манастирската църква „Св. 40 мъченици“ бе отслужено Всенощно бдение от епархийския архиерей Негово Високопреосвещество Ловчански митрополит Гавриил и Негово Високопреосвещество Неврокопски митрополит Натанаил, специално поканен за празника. В бдението взеха участие много духовници, игуменията Евпраксия и сестрите от манастира, монаси и монахини от други манастири, семинаристи от Софийската духовна семинария с ръководител г-н Андрей Касабов. Бе изнесена за поклонение частица от мощите на едни от Севастийските мъченици, съхранявана в манастира. В края на Всенощното бдение бе отслужено последованието на петохлебието и всички присъстващи бяха помазани с осветен елей.

На самия празник двамата архиереи в съслужение с духовенството отслужиха св. Литургия. В своята вдъхновена проповед Неврокопският митрополит Натанаил говори за подвига на светите 40 мъченици и за предстоящата св. Четвридесетница.

След Литургията Ловчанският митрополит Гавриил по стародавна манастирска традиция отслужи водосвет за здраве и спасение. Като благословия присъстващия богомолен народ, той призова да подкрепяваме на мъжеството и непоклебимата вяра на честваните мъченици. Тъй като борбата на християте също ще бъде приета от Господа като мъченичество, то ако прибавим към нея и дела на милосърдие, може и ние по Божия милост да се радваме в Царството на Божията любов и слава.

На всичко бе предложен постен курбан.

3 март на връх Шипка

След решение на МС на Р.България от 27 декември 2004 г. храм-паметникът „Рождество Христово“ край гр. Шипка да премине под ведомството и управлението на Старозагорската св. Митрополия и след подписването на Договора за безвъзмездното му прехвърляне от 9 февруари 2005 г., Негово Високопреосвещество Старозагорският митрополит Галактион отслужи там за първи път св. Литургия на повод Националния празник на България – 3 март.

В навечието на признака в храм-паметника бе отслужено чинопоследование по обновлението на храма, вечерня и монашеско пострижение. Новопостриганият ставроф. свещеник. Жижо пон Николов Шапков прие монашеского име Сергий на последния игумен на Шипченския манастир „Рождество Христово“. Архим. Сергий ще поеме длъжността игумен-предстоятел на св. обител.

На **3 март** Заупокойната св. Литургия бе отслужена от Старозагорския митрополит Галактион в съслужение с Врачанския митрополит Калиник, Видинския митрополит Дометиан, архим. Сергий, свещеник. Александър Карягин, представител на Руската православна църква, и духовенство от Старозагорска епархия.

Присъстваха министър-председателят на България г-н Симеон Сакскобургготски със съпругата си, г-н Анатолий Потапов – посланик на Руската федерация в България, областният управител г-жа Мария Нейкова и други официални гости.

В своето слово митрополит Галактион каза: „Историческо и паметно ще остане в нашата история това събитие, защото в деня на Националния празник на България – Освобождението от турско робство, българският православен християнин може да почувства храма „Рождество Христово“ край гр. Шипка като истинско Божие обиталище и място, където с признателност да вознася към Бога молитви за благоразност за своята свобода.“

След края на св. Литургия, пред посвещения на св. Архангел Михаил олтар в земната част на храма, където са и гробовете на героите, бе отслужена панихида за упокоение на душите на войните, отдали живота си за православната вяра и свободата на България.

Празник в храм „Преображение Господне“ в София

На **13 март**, Сирни заговезни, бе двоен признак за еноранишите към храм „Преображение Господне“ в столичния квартал „Лозенец“. С благословението на Българския патриарх и Софийски митрополит Максим, викариният му епископ Знеполски Николай отслужи последованието за обновление на храма след наскоро извършван основен ремонт.

По време на св. Литургия, която еп. Николай отслужи в съслужение с храмовото духовенство и столични свещенослужители, бе ръкоположен за свещеник дякон Методий Корчев.

Като израз задоволството си от усърдната работа на отец-предстоятеля Василий Сарин по благоустройването на храма и енорията, еп. Николай го удостои с офиката „протойерей“.

Панихида в Бачковския манастир

По решение на Св. Синод на БПЦ тази година панихидата за Патриарх Кирил и Екзарх Стефан бе отслужена на **6 март**. За да се помолят за упокоение на душите на погребаните в Бачковския манастир предстоятели на БПЦ, в обителта пристигнаха Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим, членовете на Св. Синод и други духовници.

Заупокойната св. Литургия бе отслужена от Адрианополския еп. Евлогий, ректор на Пловдивската духовна семинария, в съслужение с главния секретар на Св. Синод архим. Наум, игумена на манастира архим. Борис и йеромонасите Симон и Митрофан. Произвесщеният еп. Евлогий произнесе възпоминателно слово.

Патриарх Максим и синодалните архиереи отслужиха панихида по повод 34 години от блажената кончина на Българския патриарх Кирил и 48 години от смъртта на Българския екзарх Стефан.

Вечерта на всеопрощението в София

На **13 март,** Сирни заговезни, в навечието на Великия пост, след като се опростиха със своите пасоми, десетки свещеници от София се събраха в митрополитската катедрала „Св. Неделя“, за да се опростят със своя Предстоятел и помежду си и да си пожелаят леки и спасителни постни.

Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим все молитвено участие във вечерната служба, отслужена от протосингела архим. Йоан. В службата и взаимното опрощение взеха участие и викариият еп. Знеполски Николай, Деволски еп. Теодосий, Маркианополски еп. Константин, архим. Наум, архим. Сионий и столичното свещенство.

Негово Светейшество Българският патриарх Максим се прощава с богомолците

След вдъхновена си проповед за спасителното време на поста патриарх Максим пръв поиска прощака от духовенството и от богомолците, препълнили катедралния храм.

ЦВ

Обновени храмове в Кюстендилска духовна околия

На **9 март** с благословението на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Максим бе извършено обновлението на храм „Св. Троица“ в Гоешево след приключване на реставрацията му. Викариият Знеполски еп. Николай отслужи богослужебния чин на обновлението в съслужение със свещеници от Кюстендилска духовна околия. Присъства премиерът на страната г-н Симеон Сакскобургготски, който подари на храма потир и дискос. В храма се съхраняват костите на загиналите в war войната 1913-1918 г.

Същия ден епископ Николай извърши обновление и на храм „Св. Георги Победоносец“ в кв. „Колуша“, гр. Кюстендил. Храмът датира от края на XI век. Запазени са изключително ценни стенописи от XII в., а също и от XIX в. Храмът е обявен за паметник на културата от национално значение и дълги години беше в реставрация.

Официални вести от Синодната палата

На **1 март** министър-председателят на Норвегия г-н Хел Магне Бондевик бе приет в Синодната палата от Българския патриарх Максим. Присъствала и викарият еп. Знеполски, архим. Наум, главен секретар на Св. Синод, и директорът на Дирекция „Вероизповедания“ г-н И. Ж. Димитров. Това е първото посещение на норвежки министър-председателя в България от 38 годишен насам. Високият гост еръкоположен за лутерански свещеник. Той прояви жив интерес към състоянието на Българската православна църква, взаимодействието й с българската държава и отношенията й с представителите на други вероизповедания в страната, както и от отношението на младите хора в България към религията.

На заседанието си от **7 март** Светия Синод в пълен състав избра за нов член на Намаления състав на Св. Синод Ловчанския митрополит Гавриил.

Намаленият състав се председателства от патриарх Максим и в състава му влизат и Пловдивски митр. Арсений, Варненски и Великопреславски митрополит Кирил и Неврокопски митрополит Натанаил, който е преизбран.

Висшият църковен съвет на БПЦ през следващите 4 години ще бъде оглавяван от новоизбрания председател Неврокопски митрополит Натанаил.

На **11 март** по покана на патриарх Максим и Св. Синод в Синодната палата дойде министърът на образованието г-н Игор Дамянов. На срещата присъстваха и митрополит Неофит, ректорите на Софийската и на Пловдивската духовна семинария еп. Евлогий и архим. Сионий и главният секретар на Св. Синод архим. Наум.

Тема на разговора бе необходимостта българските ученици да познават православната вяра и християнските нравствени ценности.

По време на срещата патриарх Максим върна на министъра две официални писма от името на Св. Синод. Едното се отнася до въвеждането на предмета „Религия“ като задължителен предмет в средните ни училища, а другото е с препоръка – в Районните инспекторати като инспектори по Религия да бъдат назначавани специалисти с висше богословско образование.

Министър Дамянов изрази готовност да ангажира президента, министър-председателя и правителството с разрешаването на поставените проблеми.

ЦВ

Панихида за митрополит Геласий

На **10 март** се навърши една година от кончината на бившия Нойоркски митрополит Геласий. По този повод в Рилския манастир, където се покоят тлените му останки, по поръчение на Св. Синод пристигна Негово Високопреосвещество Неврокопски митрополит Натанаил. Той отслужи в манастирския параклис „Рождество на св. Йоан Кръстител“ заупокойна св. Литургия в съслужение с архим. Варлаам. На клироса пяха игуменът на манастира Негово Преосвещество Драгомитийски еп. Йоан и манастирското братство. Митрополит Натанаил и епископ Йоан отслужиха панихида за покойника, а по-късно и трисагий на гроба му. Възпоменателно слово за митрополит Геласий, който бе и брат на светата Рилска обител, произнесе митрополит Натанаил.

Панихида бе отслужена и в Софийския параклис „Св. цар Борис“. Службата бе оглавена от Русенския митрополит Неофит. За да се помолят за упокоение на душата на митр. Геласий, дойдоха Доростолският митр. Иларион, архиерея от Македонската православна църква – митрополитите Петър и Агатангел, главният секретар на Св. Синод архим. Наум, свещенослужителите от храм „Св. Александър Невски“ и служители от Синодната палата, където преминаха последните години от църковното служение на митрополит Геласий.

ЦВ

Божият Промисъл и вдигането на схизмата през 1945 г.

От стр. 1

През цялото това време Екзархията със седалище в Цариград с като трья в очите на Цариградската патриаршия. И сега идва моментът това положение да се премахне, за да не влияе повече за негативната ни връзка с Патриаршията.

Св. Синод взема и второ решение, което да подпомогне развитието на въпроса с вдигането на схизмата от 1872 г. – да изпрати в Цариград българска църковна делегация от трима архиереи – Неврокопския митрополит Борис, Търновския митрополит Софроний и Великия епископ Андрей, за да започнат преговори със Св. Синод на Патриаршията (както в това време е възстановен и болен патриарх Вениамин). Преговоре са през втората десетдневка на м. февруари 1945 г. Те вървят трудно, има някакъв оптимизъм, но патриаршеският Св. Синод иска да се свика по-местен събор, какъвто е бил сихван при обявяването на схизмата през 1872 г., за да се преодолеят и други вътрешнокални въпроси, свързани с автокефалността на Българската православна църква. А това ще забави решаването на въпроса за неопределено време.

Но сега Божията намеса е още по-голяма. В разгара на преговорите изведнъж препятствията са премахнати и на 22 февруари 1945 г. Цариградската патриаршия отменя схизмата, като издава документ – Томос, с който се отказват от всички техни дотогавашни претенции спрямо нашата Църква, без да поставят никакви условия.

Този факт е истинско чудо, осъществило се чрез Божия Промисъл, Който е искал да освободи Българската църква от веритите на анатемата, които тегне 73 години над родната ни св. Църква.

Много са догадките по този въпрос.

Сега аз ще разкрия тази мистерия, както съм я записал в спомените си и

Великотърновският митрополит Софроний (1888-1961)

я пазех дълбоко в сърцето си. Тази тайна ми разкри моят благодетел и духовен отец Търновският митрополит Софроний, член на делегацията ни (Царство му небесно!).

Един ден в откровен разговор в Св. Синод той, предусещайки своя скорошен край, ми разказа следното, за да се изясни истината по изненадващо благоприятния завършек на преговорите, та да не остане нищо тайнствено, нито бяло петно по въпроса, а да се знае историята:

„По време на разговорите патриарх Вениамин ме повика в кабинета си и ми довери, че има българска жилка (роден е в Егейска Македония) и иска да освободи душата си от една неправда над Българската православна църква, като я направи равноправна Православна църква, и се радва, че нему Бог дава възможност да осъществи това начинание, сега пред прага на последните му дни, което да му отреди по-добро място сред небожителите и праведниците, защото не е лесно да освободиш някого от грях, макар и неправедно осъден чрез схизмата, като ме помоли да не казвам за това никому. Този негов жест ме трогна и аз в израз на благодарност го прегърнах и обцелувах по лицето и десницата му, от което и двамата се просълзихме и благодарихме на Бога, че ни спори такава милост."

Това са думите на големия родолюбец и духовник, от рода на Чавдар войвода, каквото е и разказа ми Ивановата бяла Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим, Видинският митрополит Дометиан, Руският митрополит Неофит, Зиеполският еп. Николай, ректорът на СД семинария архим. Сионий, протосинГелът архим. Йоан. Присъствала директорът на Дирекция „Вероизповедания" към МС г-н И. Ж. Димитров, деканът на БФ на СУ г-н Емил Трайчев, депутати и др.

Преди започването на конференцията бе отслужен молебен от митрополит Неофит и архимандрит Сионий.

Патриарх Максим произнесе приветствие към участниците, в което подчерта значението на Българската екзархия за историята на БПЦ и българската държава. Г-н Гиньо Ганев прочете приветствие от името на президента на страната г-н Георги Първанов.

В деня на издаването на фермана за учредяването на Българската екзархия **11 март** (28.II.ст.с.) в сградата на Народното събрание бе открита Национална представителна изложба под надпис „Воля за единение", в която са представени документи, експонати, снимков материал и картини, свързани с историята на БПЦ от 30-те години на XVIII век до възстановяването на Патриаршията през 1953 г.

Изложбата е организирана от Национална инициативен комитет „125 години съвременна Българска държава" и Главното управление на архивите при МС.

По повод 135-годишнината от учредяването на Екзархията 39-ото Народно събрание излезе с декларация, в която изразява своята признателност към възрождението, обществениците и църковни дейци, осъществили историческото дело на Българската екзархия.

Ал. КАРАМИХАЛЕВА

Честване 135-годишнината на Българската екзархия

По повод 135-годишнината от учредяването на Българската екзархия на **10 март** в НДК в София бе организирана Научно-практическа конференция. Официални гости на меро-приятието бяха Неговo Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим, Видинският митрополит Дометиан, Руският митрополит Неофит, Зиеполският еп. Николай, ректорът на СД семинария архим. Сионий, протосинГелът архим. Йоан. Присъствала директорът на Дирекция „Вероизповедания" към МС г-н И. Ж. Димитров, деканът на БФ на СУ г-н Емил Трайчев, депутати и др.

Преди започването на конференцията бе отслужен молебен от митрополит Неофит и архимандрит Сионий.

Патриарх Максим произнесе приветствие към участниците, в което подчерта значението на Българската екзархия за историята на БПЦ и българската държава. Г-н Гиньо Ганев прочете приветствие от името на президента на страната г-н Георги Първанов.

Първата българска църква „Св. Стефан" (Дървената) в Цариград

Работната част на конференцията включваше доклади на проф. Г. Бакалов, зам.-ректор на Софийския университет „Св. Климент Охридски", проф. Андрей Пантев, проф. Марко Семов, ст. н. с. Христо Матанов, д-р Илия Тодев.

Подготвя се сборник с материалите от конференцията.

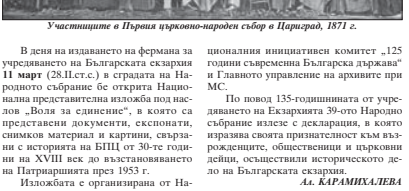

Участниците в Първия църковно-народен събор в Цариград, 1871 г.

ДОКУМЕНТИ

Декларация на Народното събрание

На днешния ден се навършват 135 години от създаването на Българската екзархия. Учредена по силата на султански ферман от 27 февруари (11 март) 1870 г., тя не е подарък, а резултат от многолетните усилия на българския народ, който без чужда помощ извоюва своята духовна и църковна самостоятелност.

Актът на създаването на Българската екзархия е институционален израз на официалното признаване на българската нация и посочва пределите на българските земи.

Екзархията е началото на процеса на възстановяване на българската държавност, завършил с Освобождението (1878) и Учредителното събрание, приело Търновската конституция (1879).

Екзархията е институционален и територициален атрибут на българската нация. Тя изпълнява както религиозни, така и важни светски пълномощия – съдебни, административни и финансови. Екзархията ръководи българската просвета и събира данъци за нейната издръжка.

Екзархът представлява своето паство пред местните и централните нива на държавната власт.

Екзархията, като форма на културно-национална автономия, съдържа мощен дъжавотворен заряд. След нейното създаване, установяването на Третата българска държава вече е въпрос само на време.

Събитията, свързани с Екзархията, заздравяват дълбоките европейски корени на България. Девизът, под който българите постигат своята духовна самостоятелност: *„Свобода в порядъка, разнообразие в единството"* има своето съвременно измерение. Второта част на този лозунг днес е девиз на Европейския съюз.

Ние, народните представители от XXXIX Народно събрание, изразяваме своята признателност към пледната възрожденци – обществени и църковни дейци, които осъществиха историческото дело на Българската Екзархия.

От великото дело на българската свобода произтича дългът ни да съхраняваме нашата национална идентичност като равноправен и достоен член на Обединена Европа.

*Декларацията е приета от XXXIX Народно събрание на **11 март 2005 г.***

Текстът на г-н Стоян Тодоров е поредното свидетелство, че в човешките постъпки и в историческите събития има не само видими, външно проявени фактори, които оставят документи и материални следи, но и съкровени въздействия, които по-често остават вътре в душата на човека и които могат да бъдат много по-определящи, отколкото всякакви икономически, политически и други подобни фактори.

Светската историческа наука обикновено гледа с пренебрежение на духовните фактори и напълно игнорира Божия промисъл. За нея неправилно по-убедително звучат, например, интересите на Великите сили, осъществени чрез всемогъщите, всезнаещи и вездесъщи тайни служби (КГБ, ЦРУ и др.).

Ние обаче знаем, че има само Єдна Велика Сила – Бог. Само Той е всемогъщ и всезнаещ, само Неговите тайнствени вестители са наистина вездесъщи.

Случаят с вдигането на схизмата през 1945 г. е един от редките, когато съровените дела на душата достигат до нас, за да зърнем за миг как Бог помага на Своята Невеста Църквата да преодолее една своя тежка рана и как действа посредством един стар патриарх, който, като послужил на родолюбието и братолюбието, послужи и на Боголюбието.

Г. Т.

За молитвата на св. Ефрем Сирин

„Господи и Владико живота мoего, дух праздности, унния, любоначалия и празднословия не дажд ми.

Дух же целомудрия, смиреномудрия, терпения и любе даруй ми, рабу Твоему.

Ей, Господи Царю, даруй ми зрети моя прегрешения и не осуждати брата моего: яко благословен еси во веки веков. Амин."

Целият Велик пост е едно бавно изкачване на Голгота, към Кръста и Възкресението – богослужението, църковните песнопения и молитвите – всичко постепенно ни издига към тоя най-висок връх в човешката история, над който е само Небето.

През периода на светата Четиридесетница Църквата настойчиво повтаря една молитва, в която сякаш се съдържа всичко, което като християни трябва да придобием в този живот, за да постигнем спасение – молитвата на св. Ефрем Сирин.

Още първите думи на молитвата *„Господи и Владико на моя живот"* ни подсещат Той е истинският Господар на живота ни, Той е изворът на жизнените ни сили и дарования. Когато живеем със съзнанието, че животът е от Бога, тогава животът ни има смисъл и всяко наше дело, всяка наша мисъл отеква във вечността.

По-нататък в молитвата просим Бог да не ни дава дух на празност, унние, любоначалие и празнословие. Какво ще рече това?

Дух на **празност** – това е вътрешната пустота, духовната леност, които понякога ни обземат. Вътрешно се във вихъра на своето ежедневие като хамстера в онова дъбърто колело, в което бяга до пълно изтощение на силите, а все остава на едно и също място. Не сме ли и ние като това клето същество, завирени в безумна надпревара? Ако занемарим молитвата, посещението на богослужения, четенето и размишляването върху Божието Слово и творенията на светите отци – всичко, което съставлява духовния живот и ни тегли напред и нагоре, тогава центростремителните сили на светския живот ще ни погълнат, ще изсмукат напълно духовните ни сили и ще ни погубят.

Ако човек не живее в Бога и Бог – в него, ако все отлага грижата за спасението, ако от леност все не намира сили да заживее поновому, тогава идва и родилят брат на лекостта – **унинието**. Ако човек не се промени днес, утре ще му бъде още по-трудно и той все повече ще отпуска безпомощно ръце и все повече ще унива.

Любоначалие или властолюбие. Всеки повече или по-малко е подвластен на тоз грях. За да се упражняваме в Любовта и да възстаряваме в нея, Бог ни е създал зависими един от друг, свързани като членове на едно тяло. Ние вместо с радост да си услужваме един на друг всеки спорел дарбите си, се опитваме да доминираме над онези, които са зависими от нас. Не само управниците, а и стоящите на най-ниските стъпала на обществената йерархия се опитват да властват над другите, най-малкото над своите слугуви и деца, а те от своя страна се опитват да властват над тях. Властолюбието е тежък грях към любовта, от който трябва да се стремим да се избавим.

Празнословие. Със силата на Словото Бог сътвори света, със силата на Словото подготви нашето спасение. Даваме ли си сметка, че Бог ще ни потърси отговорност за всяка напразно изречена дума? Нима не пилеем наоколо думите си без нужда, безцелно, със същото лекомислие и нехайство, с които пилеем живота си?

„Дух же целомудрия, смиреномудрия, терпения и любе, даруй ми, рабу Твоему" – продължава молитвата. Какво ще рече думата **целомъдрие**? – Въздържание от блудство, но и въздържание от всякаво безсмислено пилеене на жизнените ни сили. Както самата дума подсказва, да си целомъдрен ще рече: да си поставяш цели пред и да ги следваш. Целомъдрен живот е живот в Господа, живот, чиято глава и неотменна цел е спасението на душата и вечен живот.

Смиреномъдрие – тук молим Бог да ни даари мъдростта да бъдем смирени, да не се надценяваме и поставяме в центъра на вселената, но да не изпадаме и в друга крайност – да се подценяваме и да нехаем за всичко ценно и добро, което Бог е вложил в нас. Да си смирен, означава да имаш вярна представа за себе си, за своите достойнства и недостатъци, за своето място и предназначение в света, а вярна представа за себе си човек може да получи само чрез непрестанно внимание над вътрешния си живот и делата си в светлината на Божието Слово.

Търпение – търпение да понасяме неволите, скърбите, болестите и страданията; търпение да понасяме с любов грешките и несъвършенства на другите; търпеливо да изживяваме пълнотелно своето настояще, да не разпиляваме духовните си сили напред във времето.

„Дух на любов" – молим Бог да ни изпълни с дух на любов, но наистина ли я искаме? Онази любов, която храни, но и боли, която се надява, всичко търпи"? (1 Кор. 13:7) Мислим се за добронамерени и изпълнени с любов, но любов ли е тоа, щом толкова лесно я губим? Само някой да ни засегне, да накърни интересите ни, да засегне честолюбието ни и вече сме извън от себе си. И най-малкото обстоятелство е в състояние да ни разгневи. Духът на времето, в което живеем, не е духът на любовта, но въпреки това или точно затова трябва непрестанно да се молим за нея.

„Ей, Господи Царю, даруй ми зрети моя прегрешения и не осъждати брата моего". За нас, вярващите, не е достатъчно да не извършваме „големи престъпления": убийство, измама, клевета, прелюбодейство... От нас Бог изисква да сме изключително внимателни, да гледаме себе си и постъкните си под ярката светлина на Божието Слово, да откриваме и най-малките си недостатъци, за да ги поправим. Ето защо с тоза прошение молим Бог да даде добро зрение на духовните ни очи, да ни даде безпристрастност и сила, за да виждаме своите прегрешения и да не осъждаме своя брат, страдащ от съдба греховна зараза, която измъчва и разяжда и нас.

„Защото си благословен во веки веков. Амин." Отдаваме себе си на Божията воля, молим Бог да ни помогне да отхвърлим от себе си всяко зло и да ни укрепи в Доброто и Истината, и завършваме молитвата си със славословие.

Ето какво влага в устата и в сърцата ни св. Църква, когато ни предлага молитвата на св. Ефрем Сирин. И ако нашият живот макар и малко съответства на тези слова, ако те оставят трайна диря в сърцата ни и заплашат у нас стремежа да ги изпълним, тогава ненапразно сме се молили.

Трябва да постоянстваме в молитвата! Да поддържаме всекидневно общението си с Христа, за да не отслабва вярата ни, да не остаряваме в отчаянието и духовната пустота. Още със ставането си от сън да поканим с утринната си молитва Христос, та Божественото Му присъствие да навлезе в живота ни; да прекарame деня си под Неговия поглед; да Го приобщим към делата сиі! Чувството за Неговото присъствие ще направи разговорите ни по-възвишени и чисти, грижите ни по-леки, мислите ни, вдъхновени от Неговия Дух, ще станат по-светли, общата ни към другите – по-крепка.

Един ден, изживян с Христа, колкото и обикновен да е на пръв поглед, е ден, който не е преминал напразно, ден, който остава за вечността.

Свещеник Йоан КАРАМИХАЛЕВ

Гласът на св. отци

Св. Серафим Саровски за поста

Постът се състои не само В тоВа да се яде рядко, но В тоВа да се яде малко; и не В тоВа да се яде Ведъждк, а В тоВа да не се яде много. Неразумен е онзи постник, който очаква определеното ВреМе, а по ВреМе на тРапезата цял се отдава на ненаситно ядене и с тялото, и с ума си.

При разЛичаВането на хРанята тРяБВа да се ВнимаВа и за тоВа да не изБираМе МежДу Вкусни и БезВкусни хРани. Тази РаБота, която е присъща на ЖиВотните, у РазумниЯ ЧоВек не е достойна за поХВала. Нали ние се отКазаВаМе от пРиятната хРана, за да усмиРиМ ВоКоВаЩите чЛеноВе на пЛътта и да ДаДеМ сВоБоДа за дейстВие на ДуХа.

Истинският пост не се състои само В изнуРяВането на пЛътта, но и В тоВа – онаЗи чаСти От хРаната, которо ни ДаМаМе БиЛа ЗаЩо. Ако, ВяРВаЩите, не е ДостатъчНо ДА Не изВъРШаВаМе „ГоЛеМи пРестъПЛения": УБийство, изМаМа, КЛеВета, ПРелюБодейСТВо... От нас Бог БожиЯта ДаРе ЗаМесТоЛкоВиБиТо ВниМаТелен, ДА ГЛеДаМе себе си и поСТъкните си под ЯРКаТа СВеТЛина на Божието Слово, ДА откРиВаМе НаЙ-МаЛкиТе си недостатъци, за ДА ги поПРаВиМ. Ето заЩо с тоВа пРошение МоЛиМ Бог ДА ДаДе ДоБРо зРение на ДуХоВниТе ни очи, ДА ни ДаДе БезПРИСТРастИеТо и сИЛа, за ДА ВиЖДаМе своИТе пРегРешения и ДА не осЪждаМе своя БРат, СТРадащ от сЪЩата гРеХоВна заРаза, которо изМъчВа и РаЗЯЖДа и нас.

„Защото си благословен во веки веков. Амин." Отдаваме себе си на Божията воля, молим Бог да ни помогне да отхвърлим от себе си всяко зло и да ни укрепи в Доброто и Истината, и завършваме молитвата си със славословие.

Ето какво влага в устата и в сърцата ни св. Църква, когато ни предлага молитвата на св. Ефрем Сирин. И ако нашият живот макар и малко съответства на тези слова, ако те оставят трайна диря в сърцата ни и заплашат у нас стремежа да ги изпълним, тогава ненапразно сме се молили.

Трябва да постоянстваме в молитвата! Да поддържаме всекидневно общението си с Христа, за да не отслабва вярата ни, да не остаряваме в отчаянието и духовната пустота. Още със ставането си от сън да поканим с утринната си молитва Христос, та Божественото Му присъствие да навлезе в живота ни; да прекарame деня си под Неговия поглед; да Го приобщим към делата сиі! Чувството за Неговото присъствие ще направи разговорите ни по-възвишени и чисти, грижите ни по-леки, мислите ни, вдъхновени от Неговия Дух, ще станат по-светли, общата ни към другите – по-крепка.

Един ден, изживян с Христа, колкото и обикновен да е на пръв поглед, е ден, който не е преминал напразно, ден, който остава за вечността.

Поучения от св. Филарет Московски

Молитвата на митаря

Митарят не разчита на своите дела като фарисея, но се уповава на милосърдието Божие. С бинене в гърдите, наричайки се грешник, той изповядва, че Божието правосъдие изисква добри дела и осъжда греха; че като грешник признава себе си достоен за осъждане и дори вече чувства осъждането си, че желае да се избави от греха и съзнава безсилието си да постигне това сам. Когато моли от Бога милост, той не изтъква нито някакви свои права за получаването на тая милост, нито натяква на Бога да му я даде, а само изповядва вярата си в безкрайното Божие милосърдие и благост, които по вярата оправдават и спасяват грешника, изваждат и възобновяват човека да ходи в доброто.

Молитвата на митаря е покайна и смирена, а заедно с това е и молитва на вярата и оправданието. С такъв вид молитва трябва да влизаме в църква, за да ни чуе Милосърдният Господ и да излезем оттам оправдани.

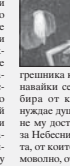

Блудният син

Блудният син се осъзнал. Осъзнаването е началото на обръщането на грешника към Бога. Осъзнавайки се, той ясно разбира от какво точно се нуждае душата му и какво не му достига. Спомня си за Небесния Отец и благата, от които се е лишил самоволно, отъвчайки се от Него. Така решава и да се завърне при Бога, т. е. да остави греховния живот и да живее отново по Божиите заповеди.

Заблудилият се е разкайващ се син не търси заслужения от достойнството и правата си на син и е доволен дори от положението на слуга в дома на баща си. С това приучава за Блудния син показва какво трябва да бъде смирението на каещия се грешник.

Заблудилият се син бил приет от бащата. Приятната чуч чрез това, че доброто намерение е тогава спасително, когато без бавенс се приведе в изпълнение. Бащата посреща с радост и обдарява завърналия се заблуден син. Това е светлият образ на дивното Божие човеколюбие към всеки каещ се грешник.

За истинското бдение

Всеки от нас бодърства много часове по различно време и повод, но това не е бдението, за което Спасителят Христос учи, че е необходимо за нашето спасение... Бдението на християнина е отнемане на толкова время от естествения сън, колкото може да се издържи без разстройване на здравето, за въздъжане на душата към богомисли, молитва, към наблюдение на ума, волята, сърцето и чувствата, та да бъдат непрестанно направлявани към истината и доброто според Божията воля.

За да може с лекота да се носи подвигът на бдението, Църквата е избрала за т. нар. всенощни бдения дните на особено големите празници, на които четдата й могат свободно да принесат в жертва на Бога своето време, а също и мисли, чувства и действия, и в които духовната радост без усилие прогонва сяна от лениво тяло.

Превод дякон Емил ПАРАЛИНГОВ

Най-грозният грях

Много е тъжно, когато един порешен възглед, скрит зад маската на „положителност“, се превърне в обществена щампа. И после хората един през друг (без да усещат) започнат да разявяват кой знаме и с него да крачат към... нищото. Да замаскираш духовността си с тона нищо, да се радват и да спят спокойни. Вгледайте се в портрети на т. нар. обществено значими личности, създадени от медиите. Кой знае защо, в интервюта с тях винаги се задават няколко шаблонни въпроса, които получават, разбира се, шаблонни отговори. Въпрос: Кое качество най-много мразите? Отговор: Лъжата и лицемерието! Въпрос: А кои свои черта не харесвате? Отговор: Много съм доверчив и хората го използват, за да ми вредят!

Никой просто би се засмял на тези непрекъснато срещани се отговори и би ги отминал. Проблемът е обаче, че това е модел на мисленето. Тук не става дума за разкъсване, а за някакъв лькав заместител на духовността, който изключително много вреди и с който трябва да се борим най-вече сега, във времето на пост. И не се ли крием (малко или много) всички ние зад тези нелепи отговори? Не ги ли повтаряме (по навик)? Колко често например казваме, че цялата политическа класа е съставена от добре облечени измамници, които скрити зад маската на лицемерната загриженост за нас, търсят единствено своята изгода. И омразата на към тази класа твърде често минава за ревност към добротата.

Същият Този обаче, Който е дал заповедите „Не лъжи“ и „Не кради“, е заповядал и „Не осъждай“. С какво човек, който пренебрегва една Божия заповед, е подобър от друг, който пренебрегва друга?! Можем ли с увереност да кажем, че добре виждаме в душите на началниците си (на които е казано да се покоряваме) и право можем да отсъдим? И то дотолкова, че по никога да казваме, че цялата държава е виновна? Но е ли само това!

Колко „благородна“ на пръв поглед изглежда омразата към хората с имущество, придобито по съмнителен начин, къде скъпите ми коли, към имотите им и лицемерната им благотворителност? Само че как точно разбираме дали тази благотворителност е лицемерна, или не? Ами ако е плод на покаяние? Ако Бог вече е приел това покаяние? Представете ли си колко е страшно, грешният човек да осъди некоего, на когото Всевишният Бог вече е простил? Но дори и да не е така, нали именно това различава християнина от езичника, че обича всички, дори враговете си, дори тези, които го грабят или мразят.

Колко е времето на живота, та в него да заменяме любовта към ближния с омраза заради нещо материално (т. е. временно)?! И хората, с които работим, обвиняваме в лъжи и лицемерие. Едва ли не всеки работен ден е съпътстван със съмнения за интриги, от които постепенно започваме да съжаляваме за собствената си честност. Нека обичаме помислим върху думите на св. Йоан Лествичник: „Послушайте ме всички вие, зли ценители на чуждите дела, ако е справедливо, е какъвто съд съдим, сами да бъдем съдени (Мат. 7:2), то несъмнено, за каквито грехове укоряваме ближния си, в същите падаме и сами.“ Но и това не е всичко.

Често и приятелите ни изглеждат някак двулични. Така под неумолимия ни съд попадат не само враговете, но и ближните, които би трябвало да обичаме като себе си. Понякога изглежда, че лъжите и лицемерието са се настанили и в собствените ни домове. Приютили са се в вай-скъпите ни, в тези, които по Божията милост са станали с нас една душа в две тела. И боли! У нас остава усещането, че се предоверяваме, че сме по-добри, а затова и използваме.

И продължаваме да гласуваме с надеждата, че този път няма да ни излъжат, надяваме се, че нещата в службата ще станат други, грех приятелите, в семейството... че нашата добронамереност най-после ще бъде разбрана правилно.

Ето, постим като нагледно доказателство за укрепването ни в доброто, но осознаваме, че нашата. Прикрито на осъждане е един и същ и той остава. Споменаваме поста именно защото той е време на духовна себеоценка, от които така имаме нужда! Каква полза дори да изнуряш тялото си и да се отдадеш на благотворителност, когато вътре в себе си се гледаш над ближния си, над онова съществото, за което Сам Христос проля безценната Си Кръв. Каква полза дори никога в живота си да не си лъгал, ако любов нямаш?! Кой грях е най-страшен? Този да се поставяш над другите, гордостта. Гредата в собственото ти око, по думите на Господа, е тази, която те заслепява за всичко наоколо, овен за треските в очите на ближните ти. За истинската стойност на постъпките ти. Защото всички лъжем, лицемерим и лъжаво не се доверяваме за нищо и на никого, а всичко претегляме според греха си. Оттук трябва да започне истинската духовност. От това – да разберем, че сме имали много шансове от Бога, но сме ги пропиляли, за да угаждаме на страстите си. Че сами сме си обещавали да се променим към добро, но и сами сме се лъгали, докато забравим за какво всъщност е ставало дума. Че сме сгрешили и съдим, без да имаме правомощия на съдия. Че се харесваме дори и лежащи в отвратителната кал на греховете, защото ние сме си ние и сами сме си мили. А едновременно с това сме се поставили над всички и всичко (включително и над любовта) и лицемерно се крием зад маската на благочестието. И когато, виждайки се в това състояние, пожелаем да се променим, когато личното ни покаяние пред Бога измести спомена за чуждите грешки, когато се отвратим от себе си, тогава поспът е истински. И колкото повечереди от хорските очи премахне покаянието, толкова повече ще изчезнат лъжата и лицемерието и от държавата, службата, семейството. Пък и той човек, който гледа с чисти очи, няма да се смили над грешника и няма да изоставя всяка надменност и подозрителност. Как няма да му помогне, без да иска нищо в замяна, след като покаянието го е научило на истинско уважение. Така се оказва, че от самите нас зависи всичко и че борбата с най-отвратителния грях е в нашите собствениръце. Защото най-отвратителният грях е собственото ни „аз“.

Владимир ДОЙЧЕВ

ИЗДАНИЯ НА СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО

Изданието на Великия покаен канон на св. Андрей Критски на Синодално издателство е предназначено за богослужебна употреба от енорийските свещеници, както и за миряните в дните на Великия пост. През този черквей покайният канон заема специално място. Това е едно боговдъхновено поетично творчество, утвърдено от древност в Църквата. В съвременната богослужебна практика е разделен на четири части, които се изпълняват последователно от понеделник до четвъртък вечер с Велико повечерие през първата седмица от поста, а целият се изпълнява с Малко повечерие в сряда вечер през петата седмица.

„Велик покаен канон на св. Андрей Критски“ може да намерите в църковните магазини или да поръчате в Синодално издателство.

ЕСЕ

Безтлоното самоокайване

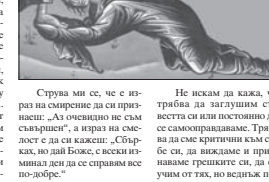

Как реагираме, когато допуснем някаква грешка в ежедневието си, когато не се окажем „на ниво“? Подминаваме фактата с усмивка, отчитаме грешката си и решаваме занапред да внимаваме повече или дълго те терзаем, „предъвкваме“ случая пак и пак, виним ту себе си, ту друг, ту обстоятелствата... От какво се смущаваме: от страх, че ще наскърбим Бога или от страх, че ще е изложим пред околните; от страх, че Бог ще ни отхвърли като за нищо непотребни или от страх, че някой ще ни се присмее? Какво искаме: да дадем най-доброто от себе си за Бога или на всяка цена да се представяме добре; да изправяме себе си или да предизвикваме постоянна възхита у другите? Неспособността ни да отчитаме и да прощаваме грешките и недостатъците си не е ли по-скоро белег за болезнена честолюбие и гордост, отколкото за смирение? Не сме ли понякога прекалено строги и взискателни към себе си и другите, не сме ли по-суровите съдници, отколкото е Бог?

Според преп. Никодим Светогорец погрешно е да считаме за добродетел прекомерната скръб, която ни обзема по причина на някакво прегрешение, тъй като такава скръб е плод на „*гордост и самомнение, които се основават на възлагане на прекомерно големи надежди на себе си и собствените ни сили*“.

Гордостта и високото мнение за себе си ни изкушават да поемаме задачи, които често надвишават силите и възможностите ни, с надеждата да докажем на света и на себе си колко сме способни, оригинизрани, богати надарени. Но всеки път, когато не успеем в нещо, когато допуснем и най-малка грешка, изпадаме в малодушие, защото виждаме „*падналa и пронят на земята идола, на който сме възлагали всичките си очаквания и надежди – т. е. себе си*“. Прекомерната скръб за грешка, която сме допуснали, правим काто „*горчив, неспокоен и безплоден, като напразно губим много време. И всичко това произлиза от туй, че забравяме за своята естествена духовна сладост*“.

По съвсем друг начин реагира смиреният човек, който се уповава на Бога. Когато се случи да падне в някакво постоянно прегрешение (а непростими са само неизповяданите смъртни грехове), той се натъжава, разкайва се, но не губи вяра и сили в безконечно самоокайване, а продължава да си изпълнява задълженията с неотслабваща радост и дръзновение.

Струва ми се, че е израз на смирение да си признаеш: „Аз очевидно не съм съвършен“, а израз на самолост е да си кажеш: „Съвсем, но дай Боже, с всеки изминал ден да се справям все по-добре.“

Може би грешките, които допускаме в ежедневието си са просто напомнение, че сме немощни и че трябва да бъдем по-снизходителни към грешките на другите. Може би така Бог милостиво ни предпазва от по-голямо зло, когато ни види готови да замахнем срещу някого с камък в ръка? Може би всяка наша малка грешка е актуализиране на евангелското: „*Който от вас е без грях, нека пръв хвърли камък върху нея.*“ Може би и срещу себе си продължаваме да хвърляме камъни дълго след Христовото: „*Й Аз те не осъждам. Иди си и недей вече греши*“ (Йоан. 8:7,11). „*Покаянието* – казва преп. Никодим – *начало правда да бъде въдушевено и проникнато от силна надежда на Бога и при леки всекидневни падения, а още повече при по-тежки, в които Бог допуска понякога да пада и усъвършава Божи рай.*“

Да умеем да прощаваме на себе си, е не по-малко важно, отколкото да прощаваме на другите. Честол цял живот не можем да си простим не само грешка, която сме допуснали в миналото и която вече сме изповядали, но и „погрешен“ избор, нещо „пропуснато“, все не можем да си простим, че сме „толкова наивни“, „толкова доверчиви“, „толкова отстъпчиви“, „толкова неповхватни“ или че не сме толкова стройни, колкото бихме искали, или толкова атлетични... Стоим „закотвени“ за самообвинения и не можем да продължим напред. Причината за тази напълно абсолютна непростителност, струва ми се, е същата, поради която не можем да прощаваме и на „нашите ближни“, на ближните, които все нещо ни дължат: благодарност, уважение, разбиране и т. н. – причината е в гордостта. Гордостта не допуска в сърцето ни онази любов, която е дъл-готърпелива, пълна с благост, всичко прощава... и т. н. (вж. 1 Кор. 13 гл.) Питам се какво има предвид Господ, когато ни приканва: „Бъдете съвършени, както е съвършен вашият Небесен Отец“ и не включва ли Този тази стремеж към богоугодобяване и готовността да прощаваме, ако се налага и 70 пъти по 7?

Не искам да кажа, че трябва да заглушим съвестта си или постоянно да се самоопрадавдаме. Трябва да сме критични към себе си, да виждаме и признаваме грешките си, да се учим от тях, но ведъж получили опрощение – да се освободим от чувството за вина и съжаление и да продължим напред.

Когато се случи да паднем в някое простимо грешрение, например, ако проявим небрежност или нетърпение, ако кажем нещо неточно или не на място, ако се увлечем в спор, изпадаем в гняв, ако прояв-ним суета и т. н., първата ни мисъл е какво ще си кажат другите, че ще се изложим. После идват мисли като: безнадеждя съм, за нищо не ставам, аз съм по-зор за себе си и др. Всичко това все повече и повече ни разстройва, изпадаме в унние, отчайваме се, а за християнина няма по-пагубно състояние от отчаянието. Огорчението ни обаче много бързо стихва, ако насочим мисълта си към Господа, ако се запитаме например: тази грешка дали ще се окаже фатална за моето спасение; много ли огорчих Бога с нея; Той дали ще ми прости? Тогава много скоро разбираме, че проблемът не е в конкретната грешка, която сме допуснали, че не е нея огорчаваме Господа, а с гордото себелюбие, с което сме се изявявали, с дръзката си самоуверенност, с осъдителния поглед, с който сме претеглали грешките на другите, с липсата на смирение и упование на Господа, с маловерието си. Сламката, в която сме се препънали, е само повод да забележим гредата, която отдавна премрежва погледа ни.

Да, ние допускаме грешки. Колкото и да се стараем, сигурно и занапред ще допускаме. Това е в реда на нещата. Това е нормално за немощни и дръзкаящите същества като нас. Но вероятността да грешим и занапред, не бива да ни спира да поемаме ангажименти и да ги изпълняваме според силите си. Особено само можем без страх да добавим: „Старая се да давам най-доброто от себе си, колкото и да са нищожни моите сили и възможности, аз искам да служа на Бога от цялото си сърце. Немощен съм, но „*Всичко мога чрез Иисуса Христа, Който ме укрепява*“ (Филип. 4:13).

Александра КАРАМИХАЛЕВА

Празниците на Св. София – Премъдрост Божия

От стр. 1

В историческите и богословските изследвания няма никакво съмнение, че както при всички едноименни великди древни храмове, носещи името „Св. София", така и тази храм е посветен на **Божията Премъдрост, т. е. Бог Слово, т. е. Христос.**

Такова е било посвещението на най-ранния и най-славния храм с това

Древната базилика „Св. София – Премъдрост Божия", която е дала името на дневната българска столица. Храмът е основан на това място през IV в., а сегашната сграда е от VI в.

име – знаменитата Велика Църква „Св. София" в Константинопол, осветена на 15 февруари 360 г. След поредния пожар тя е била въздигната в невиждано великолепие от император Юстиниан и осветена на 27 декември 537 г. Тази боговдъхновена куполна базилика се е превърнала в образец за столичен храм за целия православен свят. Затова впоследствие по този образец са въздигнати едноименни храмове в Никея, Йерусалим, Солун, Одрин, Сердика, Охрид, Киев, Новгород, Траезунд, Несебър, Сливен и др.

Със завладяването на Близкия изток и Балканите от нехристияни (перси, араби, турци) софийните църкви по тези земи са били или унищожени, или превърнати в джамии. Това е довело до **прекъсване на богослужебните и празничните традиции** по тези места, поради което за храмовите празници (съответно за храмовите икони) на древните софийни храмове в повечето случаи не знаем нищо.

Малкото, което ни е известно, свидетелства, че храмовите празници на тези църкви са били **различни Господски празници**. В константинополската „Св. София" като главен празник на храма се е чествало Рождество Христово. И първото, и второто (след земетресение и ремонт) освещаване на храма при Юстиниан са ставали в дните около тоз празник и изборът на датата не може да е случаен за този благоверен император, който е бил сред най-големите богослови на своето време. Има сведения, че в храма „Св. София" в Трапезунд храмовият празник е бил Преображение Господне.

В Русия също има прекъсване на старата традиция в софийните храмови празници, които са били заменени с Богородични (Успение Богородично в Новгород и Рождество Богородично в Киев).

На територията на днешна Гърция всички древни софийни храмове несъмнено е знаел, че древните софийни храмове са посветени на Господ и е избрал празника св. Благовещение за главен храмов празник на базиликата „Св. София". Първото висше богословско образование на митрополит Стефан е в Духовната академия в Киев, а в цетъра на този град има знаменит древен катедрален храм „Св. София", така че тая тема с положителност не му е била непозната. Във връзка с утвърждаването на празника (и несъмнено по указание на митрополита) е бил издаден специален афиш, който да разясни на софийци смисъла на този празник и на самото посвещение на храма.

Изработена е била **храмова икона на Божията премъдрост – изобразена като Христос-Емануил на фона на евангелската сцена Св. Благовещение**. Художникът на иконата е Господин Желязков, но духовният автор на иконографската композиция със сигурност е бил митрополитът, чийто избор на празник иконата утвърждава.

Сякаш има някакво вдъхновение свише в тази иконография. Изобразяването на Христос Премъдрост като Емануил съответства на аналогично стенописно изображение от Хрельовата кула в Рилския манастир (XIV в.). Този стенопис през 30-те години на XX век е бил напълно неизвестен, покрит с пласт мазилка. Разкрит е десетилетия покъсно. Явно е, че идеята за подобна икона не е пряко заимствана, а е плод на богословското вдъхновение на онзи, който я е поръчал.

Друга българска традиция, свързана с празник на Св. София – Премъдрост Божия, е **честването на „Софиинден", което се прави в понеделника след Томина неделя**. Тази традиция се спазва и до ден днешен в цяла Североизточна България. Това е храмовият празник и на средновековната църква „Св. София – Премъдрост Божия" в Сливен. Има обаче сведения, че **Софиинден е бил свързан с базиликата в дневната българска столица**. Найранната публикация за този празник е направена от П. Р. Славейков в „Цариградски вестник" през 1855 г. В нея се казва:

Христос Премъдрост Божия, изобразен като Емануил. Стенопис от купола на параклиса в Хрельовата кула, първата половина на XIV в.

„За Софиинден гадаят, и то близо до истината, че когато се освятвала църквата Света София (ега потурчена) в град София (Средец, Триадица), е България се заповядало всеобщий празник. Софиинден бива всяка в понеделник на Томина неделя."

За съжаление Славейков не казва откъде има тези сведения, но публикацията му е доста конкретна и вдъхва достоверност. По негово време софийската базилика е била джамия и връзката със Софиинден едва ли може да се съмнин.

Има данни, че **главният панаир на гр. София е бил на Томина неделя**. Тази традиция се изгубва вследствие на „модернизацията" в края на XIX в. Панаирите традиционно са били свързани с храмови празници, тъй че тези податки може да водят към една частично съхранена традиция, при което празнуването на Софиинден да се е прехвърлило от понеделника след Томина неделя всяку самия неделен ден.

В книгата на архиепископ Серафим (Соболев) „Новое учение о Софии Премудрости Божией", издадена в София през 1935 г., срещаме още едно кратко, но важно сведение:

„По справка от Константинополската патриаршия, направена от починалия в 1925 г. Стазорски митрополит Методий в битността му на протосингел на Екзарха на Българската Църква се е изяснило, че храмът „Св. София" в Константинопол е бил посветен на Ипостасната Божия Премъдрост и затова за свой храмов празник Константинополската Софийска църква е имала понеделника на Толмината неделя в означаването на изпозването от Ап. Тома на незоната вяра в Христа, изказано някога в думите: „Господ мой и Бог мой."

Не знаем кой е дал на архиел. Серафим тези сведения и доколко достоверен е бил източникът. Едва ли това е бил самият митрополит Методий (Кусев), чиято кончина не е през 1925 г., а на 1 ноември 1922 г. Владиката Серафим идва в България на 19 май 1921 г. и е малко вероятно да се е срещал и да са говорили с 83-годишния старозагорски митрополит точно по тоз въпрос. Архимандрит Методий (Кусев) е бил протосингел на Българската екзархия в Цариград от 1880 до 1886 г. Може би в неговия огромен архив да има податки, които да допълнят и уточнят тези изключително важни сведения.

Всичко, свързано с константинополската „Св. София", е важно, защото тя векове наред е била духовно, литургично, символно, обредно и културно средище на православния свят. Създадената в тоз храм традиция е била истинско духовно съкровище, плод от боговдъхновения труд на безброй знайни и незнайни свети отци. Другите големи катедрални храмове с това име също са съхранявали част от тази традиция. Спасяването от забрата на оцелелите останки от това съкровище всъщност ни възвръща важна част от светоотеческото предание.

Георги ТОДОРОВ

Тропарите на Божията Премъдрост

Във византийските източници нямаме съхранени литургически текстове пряко свързани с празника на Света София.

Сведения за тропар на Божията Премъдрост срещаме в споменатата книга на архиепископ Серафим в пропускане на цитирания по-горе пасаж:

Но при същата тази справка се е изяснило също и това, че в Константинополския Софийски храм до завземането на Константинопол от турците, след богослуженията се е пял следният тропар на Премъдростта Божия, глас 8-ми:

Премъдрость Отчая,
Сияние славы и Образ Ипостаси Его
В начале небеса и земли основавый,
Благословли достояние Твое,
Создавый мир Твоя хранимо,
Церковь, град Твой и люди Твоя спаси.

Друг тропар на Божията Премъдрост е съхранен до ден днешен в богослужебна употреба в сливенския храм „Св. София". Тропарът е заваран от сегашното поколение духовници и псалти. Никой не знае откъде е взет, от кое време е, кой е авторът. Няма запазен стар ръкопис, а текстът съществува само в съвременни ръкописания на хористите – откъдето и никои езикови неточности:

Софиостасная Премудрость Бога нашего
яко прежде зорница возсияла еси
премудро славословлял тя
и пребывати во светлицые
твоем предпочетенное
работ твоиям сновно [слово?] даруяй
яко да поем премудрость дел твоих.

Ключ към съдържанието на този тропар е първият стих и особено думата софиостасная. Химнопоецът прославява, че тропарът е посветен на ипостасната Божия Премъдрост – т. е. Бог Слово, т. е. Христос. Думата софиостасная свидетелства за автор с високо богословско осмисляне на темата. И тъй като празникът на Божията Премъдрост (Софиинден) не може да е „измислен" през османския период, а има средновековен произход, то напълно възможно е този тропар да произхожда от първообраз от времето на духовния Златен век на Сливен, когато тук се е подвизавал един от най-великите духовници на XIV в. – св. Теодосий Търновски.

115 години от рождението на Сливенския митрополит Евлогий

Всеизвестен със своята точна изрядност и строго съблюдаване на каноничността, митрополит Евлогий служи като архиерей на светата на Църква в продължение на шестнадесет години. Освен от тях той е кириарх на Сливенската архиепископска катедра, където според силите си полага особени грижи за развитието и благосъстоянието на своята епархия.

Светското му име е Спиридон Попантонов Георгиев. Роден е на 3 март 1890 г. в гр. Враца, където баща му, свещ. Антон Георгиев, бил один от видните просветени духовници. Основно и прогимназиално образование получава в родния си град. През есента на 1903 г. е приет за ученик в първия випуск на Софийската духовна семинария, която завършва през 1909 г. До 1 октомври 1911 г. работи като чиновник в канцелария на Св. Синод. От 1 ноември 1911 г. е студент в Богословския факултет на Черновския университет в Австро-Унгария. По време на Първата световна война прекъсва обучението си там и от 19 септември 1914 г. до 31 август 1915 г. работи като учител в свещеническото училище в Бачковския манастир. През кои 1916 г. завършва висшето си богословско образование и от 13 септември с. г. до 31 август 1917 г. е учител-възпитател в Пловдивската духовна семинария.

На 28 октомври 1916 г. в столичния храм „Св. Николай Мирликийски-стари" е постриган в монашество с името Евлогий от председателстващия Св. Синод по това време – Доростолския и Червенски митрополит Василий, който на другия ден в същия храм го ръкополага и в йеродяконски чин. От 11 септември до 31 декември 1917 г. йеродякон Евлогий е проповедник във Врачанска епархия, а от 1 януари 1918 г. до 15 август 1919 г. е секретар на Врачанска митрополия.

На 9 август 1919 г. във врачанския храм „Св. Възнесение" е ръкоположен за йеромонах от Врачанския митрополит Климент. След седмица е назначен за протосинкел на Врачанската митрополия. Тази длъжност той изпълнява до 14 септември 1930 г. На 12 март 1921 г. по решение на Св. Синод е въведен в архимандритско достойство от Врачанския митрополит Климент.

От 15 септември 1930 г. до 14 август 1936 г. архимандрит Евлогий е ректор на Пловдивската духовна семинария „Св. Кирил и Методий". Там той полага изключителни грижи за подобряването на учебния процес и обновяването на материалната база.

На 13 декември 1931 г. в катедрален храм-паметник „Св. Александър Невски" в София е хиротонисан в епископски сан с титлата „Смоленски". В продължение на две години епископ Евлогий е ректор на Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски", а от 1 септември 1938 г. до 1 януари 1939 г. е главен секретар на Св. Синод.

От 1 януари 1939 г. е назначен за викарий на Сливенския митрополит Иларион, какъвто остава до м. март същата година. На 18 юни е избран, а на 25 юни 1939 г. е в канонически утвърден от Св. Синод за Сливенски митрополит. Въпреки краткото си служение като епархийски архиерей, митрополит Евлогий оставя незабравими спомени в църквата на своето паство. Той непрестанно пътува и служи в различни селища от епархията, като по негова инициатива се възобновяват и благоукрасяват редица храмове.

Почива на 5 април 1947 г. в гр. Сливен. Погребан е до сливенски катедрален храм „Св. Димитрий Солунски".

Борис ЦАЦОВ

Св. мъченик Авраамий Български

Този мъченик за Христа е бил родом българин от Приволжието. Занимавал се с търговия. Вътшитавал бил в мохамеданската вяра, по приема християнството. Нетовите съгражданни мохамедани българи го подлагат на тежки мъки в родния му град Велики Булгар. Накрая му отсичат отначало рцете, после краката и най-накрая честната му глава. Това станало на 1 април 1229 година.

Православните руси пренасят мощите му в град Владимир на 9 март 1230 г., където те и досега почиват в Успенския женски манастир, в манастирския храм, построен от благоверната основателка на манастира княгиня Мария. При саркофага на св. мъченик се намирали желязни окови от две вериги, които той бил носел под дрехите по време на молитва, свидетелстващи за неговата висока аскетическа настроеност.

В Казанския катедрален Благовещенски храм в десния олтар се намира икона на св. мъченик Авраамий Български. Тя е рисувана и изпратена от гр. Владимир в Казан по молба на Казанския архиепископ Антоний.

В северната част на храма в олтара „Благовещение на Пресвета Богородица" св. мощи на мъченика Авраамий почивали до 1712 г. в каменен саркофаг. На 11 май 1712 г. те били преместени в резбована дървена ракла и пренесени в главния Успенски храм. В памет на това събитие ежегодно в Успенския манастир се уреждал празнеството в чест на св. мчк Авраамий в четвъртата неделя след Великден или в Неделя на Разслабления, защото 11 май 1712 г. е бил пред тая седмица. Освен това св. мчк Авраамий се празнува на 1 април, в деня на неговата мъченическа смърт в името на Христа; на 9 май в памет на пренасяането на неговите мощи от България в гр. Владимир и на 11 май в памет на пренасяането на мощите му от олтара „Св. Благовещение" в главния Успенски храм. Празникът в четвъртата седмица след Великден се смята за най-голям и се извършва по-тържествено. Затова тази неделя се нарича от населението във Владимирска губерния Авраамиева и от различни места в този ден се стичат в град Владимир. Пристигат вярващи и от други губернии. На този празник преди началото на Литургията се извършва кръстно шествие (лития) от владимирския Успенски катедрален храм до Успенския манастир.

През 1885 г. св. мощи на мъченика Авраамий биват преместени от дървената ракла в сребърен саркофаг, който нарт от преосвещения Ксенофонт със средства на дарители. В този нов сребърен саркофаг св. мощи на мъченика Авраамий почиват до изгоазанията стълб на храма, под дървения резбован полатен балдахин, а предишната дървена ракла е поставена в олтара „Св. Благовещение".

В този храм се намира и древна икона на св. Авраамий. Според преданието тя е от времето на страданията на самия мъченик. Някога тя е покривала саркофага на страдалца, а сега е поставена на стълба зад левия клирос на храма.

Книгата „Житие на св. светители Христови Гурий, Варсонофий и Герман, Казански чудотворци, с приложение на сведения за мъченика-чужденец Авраамий Български" е преведена на чувашки език и издадена в гр. Казан още през 1874 г. Нейн съставител е учителят чувашин Григорий Филипов.

Д-р Владимир КАЛОЯНОВ

† *Доростолски митрополит ИЛАРИОН*

За светото Причастие

На Тайната вечеря Господ Иисус Христос, като взел хляба, благословил, преломил – разчупил и като дал на учениците Си, казал: „Вземете, ядете: това е Моето тяло." И като взел чашата и благословил, дал им и казал: „Пийте от нея всички; защото това е Моята кръв на новия завет, която за мнозина се пролива за опрощаване на грехове" (Мат. 26:26-28).

Вярваме в Христа, вярваме и в силата на Неговите думи. Действително при Причастие приемаме истинско тяло и кръв Христови. Като се причастяваме, ние приемаме цялото тяло, целия Христос в себе си. Той не се дели съгласно Неговите думи, разчупвайки хляба на късове. Знаци въ всяка частица от св. Агнец Христос присъства в пълнота. Това е неделика тайна. За уяснение ето ни пример. Ако счупите и разтрошите огледалото, дори на стотици и хиляди части да бъде тоа, то във всяка частичка вашият образ ще се отразяи не отчасти, а в пълнота. Същото е и в св. Причастие. Така че при Причастието приемаме в себе си изцяло Христа.

Тайнството св. Причастие се извършва на св. Литургия и в яква на службата „мологи" или „вещения" при отворени двери излиза с чашата – св. Потир, хванат го с две ръце и възглася към богомолците: „Със страх Божи, вяра и любов пристъпете". Тази прикана се отнаса до готвещите се за св. Причастие.

Св. Църква е наредила пост и изповед за подготовка и като условие за приемане на св. Причастие. Съгласно това, прието е християните да се причастяват след подготовка, обикновено в началото на поста или в края, а и в други дни. Освен в постните дни, при особени случаи, в знак на просба за благоприятно разрешение на някое затруднение в живота – болест или благодарност за избавяне от някоя беда, се приема пак св. Причастие, но по същия ред – след подготовка, освен при тежко болен.

Никой не кажел: ни свещеникът нали се причащава винаги, без подготовка с пост. Да, свещеникът не е задължен непрекъснато да пости, защото се причащава при всяка служба – св. Литургия. Но той и тлесно, и духовно е задължен още от предния ден вечерта да се подготви. При това трябва да се знае, че той е облечен в благодат и колкото и да се счита за недостоен, благодатта действа чрез него без да се осквернява, ако той е в грехове, тъй както сляпоците лъчи, минаващи през нечисти места, не се измърсяват. Нескромно звучи оправданието: „Щом свещеникът може да се причаст без пост, защо аз да не се причащаван без пост" – да, но той строго спазва поста през определените от Църквата постни периоди. А някои при възгласа: „Със страх Божи, вяра и любов пристъпете", се нареждат за Причастие. Причащението на Тайната вечеря на апостолите наистина е било без пост. Сам Господ Иисус Христос, когато го заинтересувал апостол Йоан Богослов, попитал: „Защо ние и фарисеите много постим, а Твоите ученици не постят?" – им отговорил: „Нима могат сватбарите да тъгуват, докле е с тях младоженецът? Но ще дойдат дни, когато ще им отнемат младоженеца, и тогава ще постят" (Мат. 9:14-15). От тия думи ясно личи, че ще „дойдат дни", когато постоедователите Христови ще постят, и то особено когато се причастяват.

Иисус Христос изгонил нечистия дух „неми и глухи" от един младеж, което апостолите, замолени от бащата, не могли да стоярт. Отпосле „насаме" запитали защо не могли те да стоярт това. Христос им отговорил: „Тоя род с нищо не може да излезе, освен с молитва и пост" (Марк. 9:28-29). Значи постът е наложителен за освобождение от грехове, изцерение и за духовния растеж на вярващия? – А св. Причастие нали затова се взема? Знаете какъв пост, и то много строг, в първите векове са изпълнявали и пустинници, и миряни. Нали по силите си от тях трябва да вземаме пример със смирено съзнание за своята греховност?

Да си спомним подвига на преподобна св. Мария Египетска (V в.). Подвизавала се в Йорданската пустиня 47 години с пост и молитва и достигнала в духовно отношение до такова съвършенство, че духът й господствал над тялото, тъй че на молитва се издигала с тялото си над земята и парвиавала р. Йордан по водата като по сухо. А с каква подготовка – пост и молитва – пристъпила към св. Причастие, личи от това, че помолила преп. Засима на следната година от посещението му да иде пак, за да я причасти, което той и сторил. (Виж житието й на 1 април.)

Св. ап. Павел съветва своето духовно чедо Тимотей: „Във всичко бодърствай" (2 Тим. 4:5). Това значи да се въздържа от пиене, преждане и въобще да бъде трезвен духовно във всичко. Това ще рече да бъде смирен в изпълнение завещание от Господа наставления за добър, благодатно озарен живот. Защото: „Ако кажем, че нямаме грях, себе си мамим, и истината не е в нас" (1 Йоан. 1:8), казва св. ап. Йоан Богослов. Да си спомним най-силне думите на св. Богородица – Дева Мария, казани от нея възторжено след Архангелското благовестие при Елисавета, майката на св. Йоан Кръстител, че ще стане майка на Господа Иисуса Христа: „Душата ми величае Господа и духът ми се заразява в Бога, Спасителя мой" и после: „... Неговата милост е из рода в род заония, които Му се боят; Той показа сила с мишцата Си; разпръсна ония, които се гордеят с мислите на сърцето си" (Лука. 1:46; 50-51). Затова да се смиряваме при размисъл за великите тайни на спасението, а в случая в разъсдяването си за св. Причастие, „защото то е огън, изгарящ недостойните". Това са думи от молитва при подготовка за св. Причастие, а те са съгласно казаното от св. ап. Павел: „Защото, който яде и пие недостойно, той яде и пие своето осъждане, понеже не различава тялото Господне" (1 Кор. 11:29).

И така, св. Литургия се извършва от има на всички вярващи и за всички, но се причащават не всички и не всякога. Кога? – След подготовка!

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2005

ТАЛОН ЗА АБОНАМЕНТ

за „Църковен вестник" и сп. „Духовна култура"

Посочете изданието и периода от време, за което искате да се абонирате

.....

Име..... Презиме .....

Фамилия.....

гр./с..... п. код ..... общ. .....

обл. .... ж.к./ул. ..... №... бл. .....

вх. ..... ап. ..... тел: .....

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за абонамент с приложен документ за платен абонамент (банково бордеро или поценски запис).

Цените на абонамента са на стр. 8.

Гръко-византийското наследство в Южна Италия

По следите на една древна традиция

Южна Италия като част от една модерна европейска държава привлича не само с атрактивните туристически дестинации. Тя е истинско предизвикателство за съвременния човек със своята богата история, като наследница на елиниката и римската култура и мъдрост, вплетени в екзотиката и атмосферата на Ориента.

Векове наред именно тук се създават изключителни образци на византийското изкуство. Тя е била едновременно убежище за православните християни от гръцки и албански произход, а впоследствие и пазителка на византийската култура и наследство след падането на Империята. Затова не е нещо необичайно във внушителните катедрали на о. Сицилия човек да се озове сред така познатите му образи на византийската икономис, а в малки градчета в Калабрия да се натъкне на изключителна гледка – символичното съжителство на нормански замък с византийска базилика.

Като тръгва по стъпките на това богато историческо наследство на т. нар. „Велика Гърция", днес Цариградската патриаршия извършва своята мисия, като обгрижва местните православни християни, предимно от гръцки произход, а пред последните десетилетия и от Русия, Украйна и Румъния.

Названието „Велика Гърция" датира от около VI -V в. пр. Хр. и обхваща целия регион на Южна Италия, който се намирал под влиянието на гръцките колонии. Изключителен интерес представлява протекторството й с богатствата, множеството обители, изяществото на изкуството и дълбочината на философската мисъл. Много елементи и днес представят гръцкото влияние в Южна Италия: корените на тази древна антична връзка са вградени в имената, в етимологията, местния език и в уникалността на архитектурата.

Историческият път на православното християнство в Южна Италия и Сицилия оставя ярки следи както в летописите, така и в запазените и до днес образци на византийското изкуство. Откритите на о. Сицилия древни скални рисунки потвърждават хипотезата, че в далечното минало той е бил част от Европейския континент.

Съществуват документални сведетелства, че още през VIII в. пр. Хр. на острова се установяват гръцки колонии. Този район е бил най-заселен в сравнение с останалите територии на „Велика Гърция". Гръцки колонии постепенно възникват в Наксос, Катания, Лентини, Месина, Сиракуза, Агридженто и др. Географски те са част от Италия, която принадлежала към древния гръко-римски свят.

Постоянните войни през Средновековието и непрекъснатите движения на различни народности не спомогнали за оформянето на една италианска нация. Затова италианската държава е създадена едва през 1861 г. Формирането й допълнително било затруднено от съществуващото географско разделение между Централна и Южна Италия. По принцип Централна Италия е била подчинена на по-силните западноевропейски държави, докато Южна е била под силно византийско влияние.

Византия винаги е считала тези територии за неразделна част от империята. Когато император Юстиниан през VI век изправа там своите войски, той действа не като завоевател, а като обединител. Затова актът на присъединяване на Италия се възприема като възстановяване на гръцкия елемент във „Велика Гърция". Надделяването и въздействието на монофизитството в Близкия Изток и арабските набези принуждават една голяма част от монашеството и народа да търси спасение в Южна Италия и Сицилия, където създават многобройни монашески центрове. Това става през втората половина на VII век, когато византийският император Константин II пожелал да премести столицата на империята в Южна Италия.

През следващия век идва нова емиграционна вълна, този път от Константинополи и от Гърция, вследствие на иконоборческата политика. Увеличаването броя на монасите задвижва преобразяването на областта, определя и стабилизира съществуващите монашески традиции. Монасите-иконопочитатели пренасяли със себе си икони на Божия Майка и на светци, за да ги запазят. Другите икони по-лесно начин се пренасяли по водата.

Иконоборческият император Лъв Исавриец предвид защитата на иконопочитанието от страна на Рим, а също така създадения съюз между папата и каролингската династия, разделил Илирийската област, Калабрия и Сицилия и ги оставил под църковната юрисдикция на Константинопол.

Съкрушаването на силата на лонгобардите от страна на франките и последното разделение на каролингското влияние през IX век облекчили за малко Южна Италия. Нашествието на сарацините обаче оставило след себе си многобройни развалини. Те завзели голяма част от Сицилия в периода от 827 до 903 г.

За да се спасят, много християни преминали в Калабрия и въстановили голяма част от многобройните монашески центрове. Тази области остава незасегната от сарацинското нашествие, но към нея отправяли своя завоевателен поглед предводителите на германските племена.

Византийското владичество в Южна Италия завършва около1071 г. при нашествието на норманите, които създали т. нар. кралство на Двете Сицилии или още Неаполско кралство. Норманите по принцип не преследвали православните, а ги използвали в съюз срещу сарацините в Сицилия. В много случаи те се отнасяли добре към православните монаси. Но впоследствие се обхванали към папата и въдворяли латински епископи в гръцките диецези. Така започнал трудеен период за православните, които, отъждествени от Източната църкви, виждали в упадъка й тяхното бъдещо подчинение на Рим. Follow норманите този регион бил под властта на анжуйците, след това на испанците.

Приятелството на много православни албаноговорящи от Пелопонес и Епир през 1453 г. не спряло латинизацията, която била засилена със създаването на Ордена на василианите. С него римският папа се стремял да привлече православните монаси от Южна Италия и Сицилия според западните модели. С течение на годините манастирите от гръцки обред били принудени да адаптират много елементи от латинския обред, в резултат на което били закрити през XIX век.

Днес са останали някои гръкоезични селища в Калабрия, близо до Реджо и девет селища в Пулия, чиито жители са били латинизирани. Останалите народностни групи или етноси с албански език накрая се подчинили на Рим и сладали два диоцеза на униатската общност, единия в Лунгро, Калабрия, и другия в Палермо, Сицилия.

Съществува богат научен материал върху историята на византийската култура и изкуство в Южна Италия, които продължава да привлича изследователите. Това е историческата основа, върху която се изгражда съвременната история на православието в Южна Италия.

През 2001 г. Цариградският патриарх Вартоломей I осъществи първото в двешната история посещение и поклонение по светите места на „Велика Гърция". То включва посещение в древните манастири в Калабрия „Св. Йоан Теристис" и „Св. Илия" от X век и „Св. Благовещение", от XI век в Сицилия. Посещава Катания – града на раннохристиянските мъченици св. Агата и св. Лъв Катански. При това поклонническо пътуване са положени основите на православни храмове в Месина, Реджо Калабрия, Катания и Палермо.

Миската на Цариградската патриаршия в Южна Италия днес идва да възстанови и българската памета за светите православни места и да обгрижва православните християни в Италия. Разпадането на социалистическия блок доведе една силна емиграционна вълна от украинци, руснаци, сърби, румънци и българи. Така мисията й прераства и в грижа за тези вярващи, които в по-голямата си част са православни християни.

Друга задача на Цариградската патриаршия в Южна Италия е да се бори със сектите, които тук добиват все по-широко разпространение и създават редица верови проблеми и сред традиционно изповядващите католицизма. Особено настъпателна и агресивна е сектата „Свидетели на Йехова". Сектите се разпространяват мълниеносно и сред емигрантите.

Свещенослужителите на Цариградската патриаршия за Южна Италия изпълняват истинска мисионерска задача. По голямата част от тях са светогорски монаси. Всеки от тях има различен път към Православието. Едните са от традиционно православни семейства, а други са родени в Италия и са израснали в католически семейства. В тежките години, когато голяма част от населението поради бедност емигрира в чужбина, те срещат Православието и стават неговя верни последователи. Впоследствие се завършат по родните места, за да служат сред местното население. Ерудирани и съвратни, те достигат и до най-отдалечените и бедни райони в Калабрия и не само провокуждат спомена за едно богато наследство, но и пропарят стъпки като носители на една жива традиция.

Мария ИВАНОВА

Кръстокуполната църква „Св. Петър" в Отранто, Калабрия (Южна Италия)

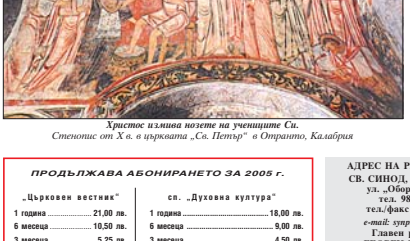

Христос измива нозете на учениците Си.
Стенопис от X в. в църквата „Св. Петър" в Отранто, Калабрия

Цариградският патриарх Вартоломей по време на посещение на православните епархии в Италия

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2005 г.

„Църковен вестник"		сп. „Духовна култура"	
1 година	21,00 лв.	1 година	18,00 лв.
6 месеца	10,50 лв.	6 месеца	9,00 лв.
3 месеца	5,25 лв.	3 месеца	4,50 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище" № 4
тел. 987-56-11
тел./факс 980-30-16
e-mail: synpress@abv.bg
Главен редактор
ГЕОРГИ ТОДОРОВ
Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ
НУВ Биохим, клон Европа – София, ул. „Св. Неделя" № 19
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018
Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка, в които да се изписва точният адрес и пощенският код на получателя!
Напомняме, че „Църковен вестник" съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.